

EVP-Fractie

Europa Manifest

**Bouwen aan een Europa
waar elk mens telt**

Europa Manifest

**Bouwen aan een Europa
waar elk mens telt**

Voorwoord

Dit manifest is de vrucht van een uitgebreid Europadebat binnen het CDA. Het is onderdeel van het door de nieuwe Werkgroep Europa onder de CDA Commissie Buitenland opgezette project voor een permanente Europa-discussie in onze partij. Vanaf begin 2011 werd een reeks bijeenkomsten georganiseerd door het hele land. Waar nodig werden provinciale Europacommissies opgericht of gereactiveerd. Ad hoc groepen maakten discussiestukken over belangrijke Europese thema's. Er kwam een virtueel CDA Europeanetwerk van inmiddels meer dan zevenhonderd CDA-leden, dat regelmatig actuele informatie over de EU ontvangt en waardevolle input levert.

De inbreng van honderden betrokken CDA-leden en EVP-Fractie leden in al die bijeenkomsten en discussies in het hele land mondde uit in het eerste ontwerp van het Europamanifest. Dat werd in oktober vorig jaar gepresenteerd op het Partijcongres. Vervolgens kon iedereen in de partij daar opnieuw commentaar op geven gedurende de maanden november en december 2012. Dat gebeurde in bijeenkomsten en tientallen schriftelijke commentaren.

Het nu voorliggende manifest is aldus de oogst van twee zeer brede discussies binnen onze partij. Het sluit aan bij de lijnen zoals geformuleerd door het Strategisch Beraad van 2012. De Werkgroep Europa heeft ernaar gestreefd een visie op Europa neer te leggen die brede ondersteuning binnen het CDA kan krijgen. Met dank aan allen die een bijdrage hebben geleverd.

De werkgroep Europa
Winand Quaadvlieg, voorzitter
Hubert Beusmans, secretaris

Samenvatting

Kernboodschap

De ondertitel 'Bouwen aan een Europa waar elk mens telt' geeft de kern van het manifest weer: het CDA wil dat we werken aan een Europa met meerwaarde voor al haar inwoners. Een veilig, duurzaam en welvarend Nederland dat de concurrentie met andere werelddelen zoals Azië aan kan, dat krijgen we alleen door mee te doen in Europa. Europa moet daartoe sterk zijn, het moet de bevoegdheden en middelen krijgen om zijn taken goed uit te voeren. Maar het moet ook steeds de mens voorop stellen. Dat betekent dat Europa de dingen die het doet goed moet doen en het moet de goede dingen doen:

- Europa moet het waardevolle dat is bereikt behouden en vervolmaken
- Europa moet tekortkomingen uit het verleden erkennen en herstellen
- Europa moet beleid dat niet meer nodig is afstoten
- Europa moet gedurfde stappen zetten als nieuwe uitdagingen een Europese aanpak vragen

Aan Nederland en het CDA de opdracht om Europa die kant op te sturen. Daarbij moet ook de EU, nu alle lidstaten moeten bezuinigen, uitgaan van sobere budgettaire kaders.

De 10 speerpunten voor het CDA Europeseleid

Europa: Doe de dingen goed!

In Europa nemen de EU-instellingen en de lidstaten samen besluiten: dat betekent werken via de communautaire methode. Het CDA wil geen 'Europe à la carte': alle lidstaten moeten uiteindelijk hetzelfde niveau van integratie bereiken. Maar het CDA vindt het niet nodig een politiek einddoel voor de EU vast te leggen. Europa is een dynamisch proces dat met de tijd verandert.

De manier waarop Europa werkt kan beter. Het CDA wil:

1. Europa bouwen op waarden en waardering

Europa is een waardengemeenschap, het is meer dan een reksom of een vrijhandelszone. Dat moet steeds zichtbaar zijn in het beleid. Solidariteit blijft de basis van de Europese samenwerking, maar gaat samen met soliditeit. Het onderwijs moet voldoende aandacht aan Europa besteden en er moeten meer uitwisselingen van jongeren voor studie en stage komen. De lidstaten en de EU moeten samen zichtbaar maken wat ons als Europeanen met elkaar verbindt op politiek, economisch, sociaal en cultureel gebied.

2. Democratische legitimiteit en controle versterken

Het Europees Parlement moet het initiatiefrecht voor wetgeving krijgen en een eurocommissaris naar huis kunnen sturen. De Tweede Kamer moet proactiever zijn als het gaat om Europees beleid.

3. Tekortkomingen uit het verleden erkennen en herstellen

Het draagvlak voor Europa wordt ondermijnd als tekortkomingen uit het verleden niet erkend en hersteld worden. Europa moet bereid zijn de hand in eigen boezem te steken.

- De besteding van Europese gelden moet effectief gecontroleerd worden; sancties moeten daarbij mogelijk zijn. De eigen middelen van de EU moeten worden hervormd want het huidige systeem van inkomsten van de EU is te ingewikkeld.
- Roemenië en Bulgarije zijn te snel toegetreden tot de EU en Griekenland te snel tot de euro. Nieuwe landen kunnen daarom pas toetreden als zij aan alle voorwaarden voldoen.

Europa: Doe de goede dingen!

We moeten scherp kijken naar het Europese takenpakket. Besluiten moeten zo dicht mogelijk bij de burger genomen worden, dus zo veel mogelijk lokaal of nationaal; maar wanneer Europees optreden duidelijk meerwaarde heeft, moet Europa die taak ook op zich nemen waartoe de lidstaten dan bevoegdheden overdragen (subsidiariteitsbeginsel). Het takenpakket moet regelmatig kritisch worden doorgelicht. Voor het CDA zijn dit de belangrijkste taken voor Europa:

4. Sterk economisch bestuur

De eerste prioriteit van de EU moet nu zijn om de crisis en de werkloosheid op te lossen. Om de crisis te bestrijden en een herhaling in de toekomst te voorkomen moet de EMU worden voltooid door een versterkt economisch bestuur: coördinatie van macro-economisch beleid en van begrotingsbeleid, het versterken van de concurrentiepositie van zwakkere lidstaten, invoering van een bankenunie en het aanpakken van de schulden.

5. Interne markt vervolmaken

Voltooiing van de Interne Markt en behoud van de euro zijn de basis van de Europese internationale concurrentiepositie en dus van onze welvaart. De Interne Markt moet versterkt worden met een krachtig kennis- en innovatiebeleid, de digitale economie, vrij dienstenverkeer en trans-Europese netwerken voor transport, telecom en energie. Kenniswerkers moeten makkelijk naar de EU kunnen komen. De Interne Markt moet worden aangevuld met een open internationaal handelsbeleid.

6. Een moderne sociale dimensie

De werkloosheid vraagt alle aandacht. Europa moet naast economisch beleid ook een goed en modern sociaal beleid hebben, dat bouwt op het Rijnlandse model. Europa heeft een meerwaarde bij het formuleren van arbeidsomstandigheden die de veiligheid van werknemers betreffen en waarop lidstaten dus niet moeten concurreren. Europa behoeft een adequaat arbeidsmigratiebeleid. De EU en de lidstaten moeten de schaduwszijden van arbeidsmigratie binnen de EU aanpakken. Europees sociaal beleid moet bij voorkeur via de sociale dialoog tot stand komen.

7. Modern innovatief landbouwbeleid

Het Europese landbouwbeleid komt de komende jaren voor ongekende uitdagingen te staan. Voedselzekerheid en voedselkwaliteit zullen belangrijke politieke thema's worden. Het CDA zet dan ook in op meer innovatie en verduurzaming van de landbouwsector. Het landbouwbeleid moet meer maatwerk mogelijk maken en zich richten op de wereldmarkt.

8. Asiel en migratie samen oplossen

Verschillen in asiel- en migratieregelingen zorgen voor een waterbedefferd van de ene lidstaat naar de andere. Daarom ligt hier een Europese taak. Controle op de buitengrenzen en samenwerking van politie en justitie moeten worden versterkt. Vluchtelingen moeten meer in de regio van herkomst worden opgevangen. Humanitaire vluchtelingen hebben recht op toegang in de EU en moeten naar evenredigheid worden verdeeld over de lidstaten. Dit vraagt solidariteit van met name Noord- en West-Europa met de Europese landen waar deze vluchtelingen aankomen.

9. Meer samenwerking op buitenlands beleid en defensie

Nederland kan de EU meer benutten als instrument om ons buitenlandse beleid te verwezenlijken. Ook is verdergaande Europese defensiesamenwerking op termijn onvermijdelijk. EU-brede taakspecialisatie moet stapsgewijs worden doorgevoerd. Hiervoor moet wel de politieke samenwerking verbeteren. Maar alleen de Tweede Kamer kan troepen naar het buitenland sturen. De pre-accessiesteun moet worden voortgezet aan landen aan wie de EU een perspectief op toetreding heeft geboden. Bij ontwikkelingssamenwerking kan de EU de hulp van de lidstaten beter coördineren.

10. Duurzamer Europa

Europa moet met een toonaangevend en ambitieus duurzaamheidsbeleid de lidstaten bij de les houden en een voorbeeld geven voor de wereld. Dit duurzaamheidsbeleid moet verenigbaar zijn met het behoud van de concurrentiepositie van de EU in de wereld. Er moeten gezamenlijke en bindende doelstellingen komen voor duurzaam energiebeleid, de aanpak van grondstoffenschaarste, fiscale vergroening en bescherming van biodiversiteit. Daarnaast moeten we in Europa gezamenlijk investeren in R&D en duurzame technologie en best practices uitwisselen.

De laatste speerpunt betreft de Nederlandse inzet in Europa:

11. Een slimme inzet in Europa

Nederland heeft altijd wezenlijke invloed gehad op het Europese beleid. Dat kan ook in de toekomst zo zijn. Ons land moet bouwen aan de bovenstaande agenda van 10 punten met een proactieve en optimale inbreng in de EU. Dat is niet alleen een zaak van de overheid, maar ook van het maatschappelijk middenveld. Goede afstemming en een Europa-academie om Nederlanders op te leiden om effectief te werken in de Brusselse besluitvorming zijn daarvoor nodig. Ons land moet verder een nationaal gecoördineerde strategie hebben voor het benutten van de structuurfondsen. Hoe herkenbaarder onze invloed in de EU, des te meer zal de Nederlandse burger zich herkennen in Europa.

Met onze agenda bouwt het CDA aan een sterk Europa, dat haar inwoners in staat stelt de kansen van de globalisering te benutten, maar dat ook bescherming biedt tegen de risico's ervan, want iedere mens telt. Zo draagt Europa bij aan een veilige, welvarende en duurzame toekomst van Nederland en de andere lidstaten.

Inhoudsopgave

Inleiding: Een goede toekomst voor Nederland door een sterk Europa	11
1. Een Europa van waarden en resultaten	17
1.1 <i>Europa als waardengemeenschap</i>	17
1.2 <i>Subsidiariteit</i>	18
1.3 <i>Een Europa van daadkracht en resultaten</i>	19
2. Een Europa van de burger	21
2.1 <i>Een stem voor de burger in Europa</i>	21
2.2 <i>Een actieve Nederlandse inbreng in Brussel</i>	22
2.3 <i>Europa ervaren: jeugd, cultuur, grensregio's</i>	23
2.4 <i>Europabreed publiek debat over EU beleid</i>	25
3. Een Europa van welvaart en banen	27
3.1 <i>Versterking van het Europees Economisch Bestuur</i>	27
3.2 <i>Interne Markt en Concurrentiepositie</i>	28
3.3 <i>Een Modern Sociaal Europa</i>	29
3.4 <i>Europees landbouwbeleid</i>	31
3.5 <i>Open internationale handel</i>	32
4. Internationaal: veiligheid en verantwoordelijkheid	35
4.1 <i>Europa en de wereld</i>	35
4.2 <i>Europees defensiebeleid</i>	35
4.3 <i>Uitbreiding van de EU</i>	37
4.4 <i>Nabuurschapsbeleid</i>	38
4.5 <i>Ontwikkelingssamenwerking</i>	38
4.6 <i>Grensbeleid, asiel en (arbeids)migratie</i>	39
4.7 <i>Internationale uitdagingen: milieu en schaarste</i>	40
5. Duurzaamheid: Europa voor onze kinderen en kleinkinderen	41
5.1 <i>Rentmeesterschap: solidariteit tussen generaties</i>	41
Bijlage I: Europa feiten en cijfers	43
Bijlage II: Namenlijst CDA en EVP-Fractie deelnemers aan discussie Europa	47

Inleiding

Een goede toekomst voor Nederland door een sterk Europa

Europa heeft ons iets te bieden

Europa is er voor ons allemaal. Samen met de andere EU-landen kan Nederland op een aantal gebieden meer voor haar burgers bereiken dan alleen. Dat is de basis van de Europa-visie van het CDA. De Europese samenwerking wordt gedragen door de meerwaarde die zij de Nederlandse en Europese burger brengt.¹

De Europese samenwerking heeft ons Nederlanders sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw veel opgeleverd. Op de eerste plaats zorgde Europa voor vrede. Eeuwenlang bepaalden oorlogen de geschiedenis in Europa. Vrede is nu echter zo vanzelfsprekend dat we ons helemaal geen oorlog in Europa meer kunnen voorstellen. Maar dat is niet vanzelf gegaan. Dat is het resultaat van intensieve samenwerking in Europa. Europa bracht ook economische groei en meer banen. Zonder de Europese Interne Markt zouden bijvoorbeeld de haven van Rotterdam en onze export nooit zo sterk hebben kunnen groeien. Europa bracht in Nederland ook betere sociale voorzieningen - zoals gelijke behandeling van mannen en vrouwen -, lagere prijzen, betere consumentenbescherming, grensoverschrijdende politie-samenwerking, veilig voedsel, een gezamenlijke aanpak van besmettelijke ziekten, vrij reizen, wonen, werken en leren in de EU.

Europa biedt jong en oud veel voordelen, op allerlei momenten in het leven en werken van alledag. Voor velen is Europa een vanzelfsprekendheid. Goedkope mobiele telefonie, geen grenscontroles, reizen en werken in het buitenland en de euro zijn deel van ons leven. We benutten de voordelen van de integratie. En we verwachten dat Europa voor veiligheid en welvaart in ons leven zorgt. De vraag is dan ook niet of je voor of tegen Europa bent, het is immers ook geen vraag of je voor of tegen Nederland bent. Europa is er. En het heeft ons iets te bieden. De vraag is welke taken Europa op zich moet nemen en welke niet, en hoe Europa zijn taken het beste kan vervullen.

¹ In dit manifest worden de termen 'Europa' en 'Europese Unie' gebruikt. Strikt genomen zijn dat verschillende begrippen. Europa is een continent dat uit veel landen bestaat. De Europese Unie is een hecht samenwerkingsverband van een aantal van die Europese landen. In het dagelijkse Nederlandse spraakgebruik worden de twee termen echter vaak als synoniem gebruikt. Dit manifest sluit daarbij aan.

Europa: vóór ons en dóór ons

Europa is uniek in de wereld. Nergens werken zoveel landen op zoveel terreinen zo intens samen als hier. Daarbij worden zij geïnspireerd door het Europese ideaal: samen in vrede werken aan waarden en welzijn (art. 3 Verdrag). De EU is een invloedrijke en internationaal gewaardeerde statenbond. We hebben met Europa reeds veel bereikt: vrede, vrijheid, de rechtsstaat, welvaart, sociale gerechtigheid op een hoger niveau dan waar ook ter wereld. Vele landen en volken zien de EU dan ook als voorbeeld. Nederland mag als oprichter en lidstaat trots zijn op dit resultaat. Want Nederland heeft steeds veel invloed gehad op het Europese beleid. Europese besluiten worden met ons genomen in Brussel en werken door in ons land. Europa is er voor ons en is gemaakt door ons. Europa is dan ook geen buitenland. Tegenwoordig worden veel hoofdlijnen van het Nederlandse beleid - veiligheid, monetair, economisch, interne markt, mededinging, research, milieu, handel - gezamenlijk op Europees niveau vastgesteld. Nederland bepaalt mede het Europese beleid en deelt daartoe soevereiniteit met de andere EU-lidstaten.

Het beleid van Europa moet dan wel goed zijn: de integratie moet voordelen bieden. En Europees beleid moet democratisch gelegitimeerd zijn. Daarom is een nauwere betrokkenheid van de Tweede Kamer en van het Europese Parlement bij Europese regels en besluiten nodig. Samen vertegenwoordigen zij ons burgers in de Europese besluitvorming.

Subsidiariteit en proportionaliteit

Het is het beste dat besluiten zo dicht mogelijk bij de burger genomen worden, dus waar mogelijk op lokaal of nationaal niveau. Maar in de gevallen dat het beter is iets gezamenlijk Europees te regelen, moet het op Europees niveau gebeuren. Zo staat het ook in het Verdrag van Lissabon. Dit bepaalt op welke terreinen de EU bevoegd is. Voordat Europa beleid gaat maken moet altijd de subsidiariteitstoets worden toegepast om te bepalen of maatregelen nationaal of Europees moeten worden vastgesteld. Het Verdrag zegt ook dat de EU nooit meer moet doen dan nodig is om het beoogde doel te bereiken (proportionaliteit). Subsidiariteit en proportionaliteit zijn voor het CDA een wezenlijk deel van de Europese samenwerking.

Dat betekent bijvoorbeeld dat Europa zich niet bezighoudt met de gezondheidszorg, maar wel met grensoverschrijdende samenwerking bij het bestrijden van epidemieën en een waarschuwingssysteem voor besmette voedingsmiddelen; dat Europa

niet het nationale onderwijs regelt, maar wel studentenuitwisselingen bevordert; dat Europa zich niet met de inhoud van het nationale strafrecht bezig houdt, maar wel met een Europees arrestatiebevel en met de tenuitvoerlegging van vonnissen in andere Europese landen; dat Europa zich niet bezighoudt met het pensioenstelsel, maar wel zorgt dat opgebouwde pensioenaanspraken kunnen worden meegenomen naar een ander EU land.

Een uitweg uit de crisis

Op dit moment wordt alles wat we samen in Europa hebben bereikt overschaduwd door de economische crisis. Iedereen merkt daarvan op het werk, thuis en in de portemonnee de gevolgen. De Europese samenwerking heeft de crisis niet kunnen verhinderen. Dat is een grote tekortkoming. Er zijn door een aantal lidstaten en de EU fouten gemaakt in het financieel-economisch beleid, bijvoorbeeld het loslaten van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP). En er bleken ernstige weeffouten te zitten in de afspraken over de euro en het banktoezicht. Europa moet nu eerst zorgen dat de crisis zo snel mogelijk overwonnen wordt. Daarnaast moeten de lessen uit de gemaakte fouten getrokken worden; Europa moet zo worden ingericht dat een dergelijke crisis niet nog eens kan voorkomen. Het zal zeker nog de nodige tijd vergen voordat we de eurocrisis geheel achter ons hebben gelaten. En de oplossing zal inspanningen, offers en aanpassingen vragen. De EU zet nu alle zeilen bij om de problemen op te lossen. Ondanks meningsverschillen wordt er intensief en effectief samengewerkt door de lidstaten. En er zijn reeds belangrijke stappen naar een oplossing gezet.

Meer in het algemeen moet Europa samen met de lidstaten ook bereid zijn de hand in eigen boezem te steken en lessen te trekken uit dingen die in het verleden fout gingen. Belangrijke zaken die in het verleden mis gingen zijn de overproductie in het landbouwbeleid, te gedetailleerde regelgeving, een overhaaste toetreding van Bulgarije en Roemenië en een gebrekkige controle op de uitgaven.

Een toekomst met Europa

Het CDA is ervan overtuigd dat Europa ons ook in de komende jaren veel te bieden heeft. Door het goede dat is bereikt te behouden en te vervolmaken. Door gemaakte fouten te erkennen en te herstellen. Door beleid af te stoten als dat niet meer nodig is. En door te kijken welke nieuwe uitdagingen om een Europese aanpak vragen.

Daarvoor is het niet nodig om nu een politiek einddoel voor Europa te formuleren. Ook voor de toekomst blijven de beginselen van subsidiariteit, proportionaliteit en een democratische verankering leidend. Europa moet geen dingen doen waaraan geen behoefte bestaat. Maar waar meer Europa nodig is, daar moet Europa concrete stappen zetten, en ook gedurfde stappen. Voorbeelden daarvan worden in dit manifest gegeven: een strakkere en afdwingbare coördinatie van de hoofdlijnen van het macro-economische beleid, zodat een nieuwe crisis onmogelijk wordt; de vervolmaking van de Interne Markt, om verdere groei mogelijk te maken; een veel scherpere controle op de uitgaven van de EU, zodat EU geld rechtmatig besteed wordt.

Een Europese aanpak ligt ook voor de hand om antwoorden te geven op de grote uitdagingen van deze tijd. Die zijn heel anders dan bij de oprichtingsfase van de EU. De vraagstukken van nu – economische crisis, energie, milieu, klimaat, grondstof-schaarste, veiligheid – kennen geen grenzen. De machtsverhoudingen in de wereld verschuiven en nieuwe grote landen komen op. Deze ontwikkelingen zullen ons allemaal direct raken. Maar ons land alleen, met een kwart procent van de wereldbevolking, kan er weinig invloed op uitoefenen. Europa kan dat wel: het is de grootste handelsmacht, de grootste geïntegreerde markt, een grootmacht van cultuur en creativiteit, met een half miljard burgers. Als deel van Europa kan Nederland wel invloed hebben en beslissen we mee. Samen met Europa kan Nederland wat het alleen niet meer kan. Als er één veld is waar de slogan van het CDA, '*Samen kunnen we meer*', geldt, dan is het wel Europa.

Daarom is een nieuwe invulling van de Europese samenwerking nodig: we moeten, in het belang van ons allemaal, werken aan een Europa dat sterk staat in de wereld, dat uitgerust is voor de toekomst. Dit manifest geeft ook voorbeelden van beleid dat daarvoor nodig is: vergroting van de concurrentiekracht, meer afstemming van het buitenlands beleid, concrete stappen op weg naar een Europees defensiebeleid, een effectief internationaal milieubeleid.

Deelnemen en richting geven aan de wereldeconomie – ruimte voor eigen identiteit

De EU moet haar huis op orde hebben, een goed intern beleid voeren en een krachtige positie in de wereld innemen. Dan kan zij haar burgers een antwoord bieden op de dubbele uitdaging van deze tijd: aan de ene kant mensen volop laten deelnemen aan de steeds grotere wereldeconomie en de kansen van de

globalisering laten benutten; aan de andere kant bescherming bieden tegen de uitwassen van de globalisering, door onze waarden uit te dragen in de wereld en de 'eenheid in verscheidenheid', de eigenheid van regio's en lokale gemeenschappen te bewaren.

Een EU van resultaten en een proactief Nederland

Het CDA wil daarom een EU die resultaten kan bereiken waar dat gewenst is, die meerwaarde oplevert voor ons allemaal, die geleid wordt door het subsidiariteitsbeginsel en democratisch is, die haar waarden laat doorklinken in haar beleid, die oplossingen biedt voor gezamenlijke Europese en wereldwijde uitdagingen, die burgers geborgenheid biedt en verantwoordelijkheid neemt in de wereld.

Om Europa zo vorm te geven moet ons land investeren in een proactieve inbreng in de EU.

Hoofdstuk 1

Een Europa van waarden en resultaten

Waarden en resultaten zijn beide essentieel voor Europa. De waarden geven de EU haar bijzondere identiteit. Daar staat Europa voor. Die waarden moeten dan ook steeds herkenbaar zijn in wat Europa tot stand brengt. We moeten goed afwegen welke taken de EU op zich neemt. Maar als we besluiten dat Europa een taak op zich neemt, dan moet het ook de middelen krijgen om resultaat te bereiken.

1.1 Europa als waardengemeenschap

Europa is een waardengemeenschap. Waarden vormen het fundament van de samenwerking, Europa is meer dan een rekensom. De waarden van de EU zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtstaat en eerbiediging van de mensenrechten en de rechten van minderheden. Europa heeft door schade en schande geleerd hoe belangrijk deze waarden zijn. Ze zijn uitgedrukt in het Verdrag van Lissabon, het Europese Handvest van Grondrechten en het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Zij weerspiegelen christendemocratische waarden, en de joods-christelijke en humanistische traditie die Europa rijk is. Daarom is Europa steeds een belangrijk deel van het profiel van het CDA geweest. Christendemocraten als Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi en Robert Schuman stonden aan de wieg van de Europese samenwerking. Meer recent bouwden Helmut Kohl, Ruud Lubbers en Jan Peter Balkenende daarop voort. De waarden zoals neergelegd in het Europese Verdrag putten uit dezelfde bron als de vier pijlers van het CDA: gespreide verantwoordelijkheid, publieke gerechtigheid, solidariteit en rentmeesterschap. Voor het CDA zijn Europese waarden te verdelen in vier pijlers:

Politieke waarden van Europa: Vrijheid, gelijkheid, verdraagzaamheid, godsdienstvrijheid, pluralisme, democratie, de rechtsstaat, mensenrechten.

Economische waarden van Europa: Een op waarden georiënteerde interne markt, een sociale markteconomie volgens het Rijnlandse model, waarbij het winststreven van bedrijven in evenwicht moet zijn met maatschappelijke en milieudoelstellingen op de langere termijn.

Sociale waarden van Europa: Niemand mag buiten de samenleving vallen op basis van sociale, economische of culturele redenen. Maatschappelijke initiatieven en het gezin staan centraal.

Culturele waarden van Europa: Eenheid in verscheidenheid; lokale cultuur en talen moeten de ruimte krijgen zich te ontwikkelen.

Europa is ook een rechtsgemeenschap: de Europese regels gelden overal in de EU voor iedereen op dezelfde manier. Het Europese Hof van Justitie in Luxemburg ziet daarop toe. Die regels verplichten de EU om in overeenstemming met haar waarden te handelen, zowel binnen de EU als in de rest van de wereld. Bijvoorbeeld door toe te zien op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen, door achtergebleven regio's steun te geven via structuurfondsen, en door op te komen voor de positie van ontwikkelingslanden in de wereldhandel. Dankzij haar gezamenlijke economische en politieke macht kan de EU haar waarden uitdragen in de wereld.

Europa is gebouwd op solidariteit. Het solidariteitsprincipe bepaalt bijvoorbeeld dat hoogwaterbeleid niet wordt overgelaten aan stroomafwaarts gelegen landen zoals Nederland, maar dat stroomopwaarts gelegen land ook maatregelen nemen. Solidariteit vraagt ook dat landen elkaar steunen in de eurocrisis. Maar solidariteit is geen eenrichtingsverkeer: zij vraagt een inzet van de gever en de ontvanger. En solidariteit vraagt ook soliditeit. Het CDA wil:

- Dat de **waarden van de EU** steeds tot uitdrukking komen in het beleid van de EU.
- Dat **solidariteit het fundament blijft van de Europese samenwerking**, maar in combinatie met soliditeit. Daarom is het CDA bijvoorbeeld voorstander van een stevig economisch en monetair toezicht op landen die Europese steun krijgen.
- Dat **lidstaten elkaar de maat blijven nemen** op het respecteren van de Europese waarden. Het optreden bij recente politieke crises in Hongarije en Roemenië vormt daarvan een goed voorbeeld.
- Dat de EU pal staat voor de **vrijheid van godsdienst**. De vrijheid van godsdienst moet worden ingevuld in samenhang met de andere waarden van de EU.

1.2 Subsidiariteit

Het is het beste dat besluiten zo dicht mogelijk bij de burger genomen worden, dus waar mogelijk op lokaal of nationaal niveau. Maar in de gevallen dat het beter is iets gezamenlijk Europees te regelen, moet het op Europees niveau gebeuren. Deze beide lijnen vloeien voort uit het subsidiariteitsbeginsel van het Europese verdrag.

- Voordat Europa beleid gaat maken moet altijd de **subsidiariteitstoets** worden toegepast om te bepalen of maatregelen nationaal of Europees moeten worden vastgesteld. Daarbij geldt ook dat de EU nooit meer moet doen dan nodig is om het beoogde doel te bereiken (proportionaliteit). Subsidiariteit en proportionaliteit zijn voor het CDA een wezenlijk deel van Europa. Nationale parlementen spelen, naast de Commissie en het Europees Parlement, een sleutelrol bij het toepassen ervan. Dit waarborgt dat de EU geen dingen doet die niet nodig zijn.
- Subsidiariteit en proportionaliteit zijn dynamische begrippen. Wat Europees moet gebeuren en wat nationaal moet gebeuren is niet in beton gegoten. **Als Europa dingen doet die beter weer nationaal kunnen gebeuren moet dat worden teruggedraaid, net zoals bevoegdheden naar Europa moeten verschuiven als dat nodig is.**
- **Europa moet zich richten op zijn kerntaken:** grensoverschrijdende taken waar lidstaten alleen geen oplossingen kunnen bieden. Dat zijn in ieder geval de Economische en Monetaire Unie en de euro, de Interne Markt, milieu, klimaat, energie, grondstoffenvoorziening en voedselzekerheid, en veiligheid.
- Als Europa regels (richtlijnen) vaststelt moeten daar **niet bij de uitvoering op nationaal niveau nog allerlei elementen aan worden toegevoegd;** dat verstoort het gelijke speelveld in de EU.

1.3 Een Europa van daadkracht en resultaten

Europa kan alleen doen wat burgers ervan verwachten als het voldoende bevoegdheden en middelen heeft om resultaten te bereiken. Het CDA stelt hieraan de volgende voorwaarden:

- Europese samenwerking moet bij voorkeur gerealiseerd worden via de **‘communautaire methode’**: dat is een samenspel tussen Europese Commissie, Raad van Ministers en Europees Parlement onder toezicht van het Hof van Justitie en waarborgt het beste de belangen en de invloed van de burgers van kleinere lidstaten.
- EU bevoegdheden moeten **democratisch gecontroleerd** worden door het Europees Parlement en door een proactieve betrokkenheid van nationale parlementen bij Europese beleidskeuzes.

- De Europese integratie gaat ervan uit dat de lidstaten uiteindelijk allemaal hetzelfde niveau van integratie bereiken, een **Europe à la carte moet worden voorkomen**. Wel kan op pragmatische basis versterkte en versnelde samenwerking worden opgezet (bijvoorbeeld de euro, de Benelux, Schengen).
- Het **budget van de EU moet bepaald worden door het takenpakket**; het moet voldoende zijn om de taken uit te voeren. Nu alle lidstaten moeten bezuinigen, moet ook de EU uitgaan van sobere budgettaire kaders.
- Het systeem van de inkomsten van de EU is nu te ingewikkeld en moeilijk controleerbaar en leidt tot ongelijkheid. Daarom is een **hervorming nodig van de eigen middelen**. Dit moet leiden tot een verlaging van de eigen afdracht van Nederland.
- Europa moet de besteding van haar geld goed controleren. 80% van het EU budget wordt besteed in de lidstaten. Daarom moet het **Ministerie van Financiën van elke lidstaat een verklaring afgeven dat de EU gelden in die lidstaat rechtmatig besteed zijn**. Wanneer deze verklaring bij herhaling ontbreekt, moeten lidstaten gekort worden op de EU gelden die zij ontvangen.

Hoofdstuk 2

Een Europa van de burger

Nederland is altijd nauw betrokken bij het maken van Europees beleid. Europa overkomt ons niet. Onze ambtenaren nemen deel aan Brusselse werkgroepen, de Tweede Kamer beoordeelt Europese plannen, de Nederlandse Eurocommissaris heeft een stem in de Commissie, de Nederlandse leden van het Europese Parlement stemmen daar, onze ministers besluiten mee in de Raad. Betrokken burgers laten hun stem horen en het maatschappelijk middenveld levert in Brussel een actieve inbreng. Europa is deel van ons nationale bestuur, net als gemeenten, waterschappen, provincies en het rijk. Het is in feite de vierde Nederlandse bestuurslaag.

Het CDA wil dat de burger duidelijk en herkenbaar zijn stem kan laten horen in Brussel. Om dat te bereiken moet Nederland nog beter zijn inbreng in de EU organiseren. Maar de EU moet er ook aan werken om een band met de burger te krijgen. Daarvoor is ook een gezamenlijk publiek debat in heel Europa nodig.

2.1 Een stem voor de burger in Europa

Mensen maken Europa. Het Europese Verdrag verplicht de EU instellingen om met burgers in dialoog te gaan over het beleid. Via het Burgerinitiatief kan de EU tot actie worden opgeroepen. Daarnaast moeten Europese besluiten democratisch gecontroleerd worden om draagvlak bij de burger te krijgen. Dat gebeurt nu langs twee lijnen. Ten eerste controleert de Tweede Kamer de Europese Commissie via de gele en oranje kaart en via de inzet van het Nederlandse kabinet in de Raad van Ministers van de EU. Daarnaast controleren de rechtstreeks gekozen Nederlandse leden van het Europese Parlement de Europese Commissie en besluiten zij samen met de Raad van Ministers over bijna alle Europese wetgeving, over bijna alle uitgaven (maar niet over de inkomsten) en over de internationale verdragen die de EU sluit. Het Europees Parlement is dus een belangrijke bron van wetgeving voor Nederland. De Tweede Kamer en het Europees Parlement behartigen dus samen het belang van de burger in Europa. Het CDA wil een sterkere democratische controle in Europa.

- Als enige rechtstreeks verkozen Europese instelling moet het **Europees parlement het recht krijgen initiatieven voor wetgeving** te nemen. Burgers komen zo dichterbij de Europese besluitvorming te staan.

- De **Tweede Kamer moet vroeger en pro-actiever een standpunt bepalen** over alle belangrijke Europese beleidskeuzes en wetsvoorstellen; die hebben namelijk veel invloed op nationale wetgeving. Zij moet toetsen aan het beginsel van subsidiariteit en duidelijke politieke sturing geven aan de Nederlands ambtelijke en politieke inbreng in Brussel. In de fase van een groenboek, de consultatieronde van de Europese Commissie, moet de Tweede kamer reeds debatten initiëren om de burgers met aankomende Europese wetgeving te confronteren.
- De **afstemming tussen de Kamerfractie en de Eurodelegatie** dient te worden geïntensiveerd.
- Debatten in de Tweede Kamer over Europese onderwerpen moeten qua **tijdsplanning worden afgestemd** op het tijdschema van de Raad en van het EP zodat effectieve invloed mogelijk is.
- Het netwerk van de commissies voor Europese Zaken van de diverse nationale parlementen (**COSAC**) **moet zijn agenda meer afstemmen** op de actualiteit in het Europese Parlement Zo ontstaat een grensoverschrijdend politiek debat.
- **Europese Commissarissen moeten individueel ter verantwoording kunnen worden geroepen** in het Europees Parlement en indien nodig individueel worden weggestuurd.
- Maatschappelijk middenveld en lagere overheden moeten **tijdig over Europese beleidsvorming geconsulteerd** worden en ook zelf actief in Brussel de ontwikkelingen volgen.

2.2 Een actieve Nederlandse inbreng in Brussel

Hoe beter de Nederlandse inbreng in Brussel, des te groter is onze invloed. Nederland moet daarom meer werk maken van een sterke en actieve deelname aan de Brusselse besluitvorming. Het CDA wil daarom:

- Het **kabinet moet een taakgroep instellen** die binnen een jaar voorstellen doet hoe Nederland in de EU over de hele linie sterker kan opereren, bijvoorbeeld door gevolgen van Europese regelgeving heel vroeg in kaart te brengen, sterkere interdepartementale coördinatie en meer betrokkenheid van lagere overheden en stakeholders, ook tijdens onderhandelingen.

- Om ambtenaren en functionarissen op te leiden voor een maximaal effectief Nederlands optreden in Brussel moeten universiteiten en overheid de handen ineen slaan en een aparte '**Europa-academie**' oprichten die gerichte hoogwaardige trainingen kan bieden.
- Een effectieve Nederlandse inbreng is niet alleen een zaak van de overheid, maar ook van het maatschappelijk middenveld en lagere overheden. Hun belangenbehartiging kan beter en effectiever. **De Nederlandse overheid moet daarom zijn inbreng in Brussel meer afstemmen met het middenveld en lagere overheden.** Middenveld en lagere overheden moeten tijdiger de Tweede Kamer informeren over hun Brusselse wensen.

2.3 Europa ervaren: jeugd, cultuur, grensregio's

De huidige jonge generatie groeit op in een ander Nederland en een ander Europa dan haar ouders en grootouders. Europa raakt het leven van iedere dag. Grenzen zonder controles, online bestellen, met één munt betalen, goedkope creditcardtarieven zijn voor jongeren vanzelfsprekendheden. Maar Europa gaat dieper dan alleen dagelijkse concrete voordelen.

Als wij een band voelen met Europa, als we ons een Europese burger voelen, zullen we ons ook meer betrokken voelen bij Europese besluiten en de Europese democratie. Europa is immers ook een kwestie van emotie. Binnen Europa benadrukken we vaak de onderlinge verschillen tussen landen. Maar vanuit Amerika, Afrika of Azië gezien vallen juist de overeenkomsten binnen Europa op. Net zoals de natuur in Europa niet stopt bij nationale grenzen, geldt dat ook voor bijvoorbeeld cultuur, wetenschap, taalverwantschap, het recht, het sociale model of waarden. Pas als je in een ander Europees land komt, besef je hoezeer je Nederlander bent. Maar pas buiten Europa besef je hoezeer je ook Europeaan bent. Europa is een 'eenheid in verscheidenheid'.

Europa heeft een unieke en rijke erfenis. De rijkdom aan geschiedenis en cultuur, (regionale) talen en tradities uit alle landen van Europa is de levende schatkamer van ons continent. Deze schat moeten we koesteren. Het Europese beleid moet daar de ruimte voor geven. Europese integratie is niet het verlies van eigen identiteit. Een sterk en bloeiend Europa is beter in staat onze waarden te behouden en geeft de ruimte aan regionale eigenheid en autonomie. Europa stelt ons in staat

deel te nemen aan de wereldwijde economie, maar biedt ook de basis om lokale cultuur en tradities te behouden. Zo slaat het de brug tussen die twee.

Grensregio's krijgen nieuwe perspectieven door het vervagen van nationale grenzen en toenemend grensverkeer. Ze zijn in de praktijk vaak proefstations voor grensoverschrijdende samenwerking op politiek, economisch en sociaal gebied. Zo zijn ze proeftuinen voor de Europese integratie, vlakbij de burger. In euregio's is het draagvlak voor Europese integratie ook vaak sterk, omdat men direct de voordelen ervan ervaart. Het CDA wil:

- Voor betrokkenheid is kennis nodig. Daarom moet **Europa van het basis-onderwijs tot en met de universiteit voldoende aandacht krijgen in het curriculum**. Zo wordt de basis gelegd voor kennis over en begrip voor elkaar. Dat is nodig in de geïntegreerde kenniseconomie van de 21ste eeuw.
- De **uitwisseling van jongeren en studenten binnen de EU door stages en studie** moet worden geïntensiveerd. Zo leren mensen Europa kennen en de voordelen ervan benutten.
- Taal is de brug tussen verschillende culturen, zowel binnen de nationale grenzen als binnen Europa. **Talenkennis moet daarom meer aandacht in het onderwijs krijgen**. Het streven moet zijn dat iedere Europese burger minstens twee andere Europese talen kent. Dit is een taak voor de lidstaten, onderwijs is en blijft een nationale competentie.
- **De lidstaten en de EU moeten er samen aan werken om zichtbaar te maken wat ons als Europeanen verbindt**, wat de vele facetten van grensoverschrijdende Europese cultuur zijn. Goede voorbeelden van zo'n beleid zijn Europese cultuurprijzen, Europese open monumentendagen en de jaarlijkse manifestatie 'Culturele Hoofdstad van Europa'.
- **Barrières voor samenwerking in de grensregio's moeten geslecht worden**: infrastructuurknelpunten moeten worden weggenomen en sociale regelingen ten behoeve van wonen en werken in grensregio's moeten beter worden gecoördineerd. Lidstaten moeten bilaterale afspraken maken en elkaars regelgeving erkennen.

2.4 *Europabreed publiek debat over EU beleid*

Zonder draagvlak bij de burger kan Europa zich niet verder ontwikkelen. Als Europa goed beleid maakt voor burgers, als Nederland actief en zichtbaar deelneemt in de besluitvorming, en als burgers een band voelen met Europa en de vruchten ervan plukken zal dat draagvlak groeien. Dat is nodig, want de snelle veranderingen in de wereld en de crisis vragen om een verschuiving van bevoegdheden naar het EU-niveau. Burgers beseffen steeds meer dat Europa hen direct raakt. Daardoor begint er een echt Europees politiek debat te ontstaan. In Nederland en andere Europese landen is Europa een vast thema in de parlementsverkiezingen geworden. Het CDA vindt een intensiever publiek debat met een permanent karakter over de EU hard nodig. Er moeten snel een Europees politiek debat en een Europese politieke arena komen.

- Voor een echt **Europees politiek debat** moeten Europese partijen en Fracties uit het Europees Parlement meer zichtbaar zijn op nationaal niveau.
- De samenwerking van het CDA met gelijkgezinde politieke partijen en parlementsfracties als CDU en CD&V uit andere lidstaten moet versterkt worden. Ze moeten **samen een politieke agenda opstellen**.
- **Politici moeten hun keuzes in het Europese beleid beter toelichten.** Verbanden tussen nationale beleidskeuzen en Europese regelgeving moet duidelijker zichtbaar worden.

Hoofdstuk 3

Een Europa van welvaart en banen

De economische integratie van Europa is een van de hoekstenen van de samenwerking en een directe bron van voordelen voor ons allemaal. Zij zorgt voor grotere economische groei en werkgelegenheid in Nederland. Zij geeft Nederland grotere afzetmarkten en prikkels voor innovatie om de concurrentiepositie steeds verder te verbeteren. De welvaart en banen van Nederlanders zijn sterk verweven met de Europese economie. Europa heeft ook een visie neergelegd over hoe het tot 2020 zijn concurrentie- en innovatievermogen wil versterken.

3.1 Versterking van het Europees Economisch Bestuur

Op dit moment moet de eerste prioriteit van de EU zijn om de crisis op te lossen. Daarom moet de Economische en Monetaire Unie (EMU) voltooid worden. Een voltooide EMU verenigt economische groei, solidariteit en soliditeit. De euro is van groot belang voor de interne markt omdat zij prijzen transparant maakt en het wisselkoersrisico wegneemt. Zij zorgt ook voor lage inflatie. Bovendien versterkt de euro de politieke samenwerking tussen de eurolanden. De EMU en de euro vragen om een goed functionerend gemeenschappelijk economisch beleid. Het CDA staat vierkant achter de voltooiing van de EMU en het behoud van de euro. Het wil daarom een oplossing met vijf speerpunten:

- **Strakke en afdwingbare coördinatie van de hoofdlijnen van het macro-economische beleid** en het nationale begrotingsbeleid van de lidstaten (samen het Sixpack). Geen enkel euroland mag nog langer door onverantwoord begrotingsbeleid de rest van de EU in gevaar brengen.
- Beleid en toezicht gericht op een sterkere concurrentiepositie van met name ook de zwakkere lidstaten. Ook de **zwakke EU-landen moeten op eigen benen kunnen staan. De inzet van structuurfondsen moet daarop gericht zijn.**
- **Een bankenunie** met o.a. één Europese toezichthouder voor de banken, nieuwe regels voor kapitaalvereisten en bankfaillissementen, een beloningssysteem dat misbruik voorkomt; als sluitstuk van het proces, als aan alle voorwaarden voldaan is, kan één depositogarantiestelsel worden ingevoerd.

- Een **aanpak van de schulden door maatregelen van de Europese Centrale Bank (ECB), het IMF en het permanente noodfonds ESM.** Euro-obligaties zijn alleen bespreekbaar als eerst de economische beleidscoördinatie strak geregeld is. Het ESM, dat nu alleen op een intergouvernementeel verdrag is gebaseerd, moet een stevige institutionele structuur krijgen.
- **Democratische controle op de nieuwe economische bevoegdheden van de EU.** Dit moet in eerste instantie gebeuren via het Europees Parlement.

3.2 *Interne Markt en Concurrentiepositie*

Versterking van de Interne Markt en de internationale concurrentiepositie van de EU is een topprioriteit. De EU is de grootste afzetmarkt in de wereld. Zij heeft nog veel groeipotentieel, vooral ook in de nieuwe lidstaten. Kennis en menskracht worden meer en meer de belangrijkste Europese troeven in de internationale concurrentie. Innovatief beleid moet de internationale concurrentiepositie van de EU verder versterken. Voor de economisch zwakkere Europese lidstaten moet een versterking van de concurrentiepositie een uitweg uit de crisis bieden. Alle economieën binnen de eurozone moeten zelfstandig concurrerend kunnen zijn. Daarom is het van groot belang dat de noodzakelijke economische en sociale hervormingen zo spoedig mogelijk worden doorgevoerd door de lidstaten. Daarom heeft de EU de 2020-strategie opgesteld, gericht op slimme, duurzame en sociale groei. Zij legt een sterk accent op innovatie en kenniseconomie, een veeleisend milieubeleid en het voorkomen van sociale uitsluiting. Uitbouw en bundeling van kennis, door samenwerking van Europese topsectoren, levert een grote meerwaarde. Centraal staat het behoud en de ontwikkeling van hoogwaardige productie in Europa. Hiervoor is een nieuw industriebeleid van de EU nodig, met name voor sectoren waar sprake is van toenemende mondiale concurrentie (zoals in high Tech en ICT). De Interne Markt is de hoeksteen van de Europese economie. Het vrije verkeer van goederen, diensten, werknemers en kapitaal tussen de lidstaten heeft de welvaart en werkgelegenheid in de gehele EU vergroot. Het CDA wil het volgende:

- Een **sterk kennis- en innovatiebeleid**, en de inzet van structuur- en investeringsfondsen voor dit doel. Steun moet niet meer via subsidies maar via garanties en leningen plaatsvinden, door inzet van de instrumenten van de Europese Investeringsbank (EIB). De samenwerking tussen wetenschap en bedrijfsleven moet worden versterkt.
- Er moet meer **synergie, focus en samenhang komen tussen regionale, nationale en EU-programma's**; toppers moeten verbonden worden door slimme specialisatie in Europese topsectoren.
- De **Interne Markt moet worden voltooid**, met name op de terreinen van vrij dienstenverkeer en transportinfrastructuur. Dat levert de grootste winst aan banen op. Onnodige regels voor beroepen die de mogelijkheid om in een andere lidstaat te werken beperken moeten worden weggenomen.
- In sectoren waar in (delen van) de EU tekorten ontstaan moeten Europese initiatieven genomen worden voor **opleiding en mobiliteit van goed geschoold personeel**.
- De regels voor staatssteun en **aanbestedingsprocedures moeten worden gemoderniseerd**.
- Iedere burger van Europa moet **toegang hebben tot de digitale economie**.
- **Ontwikkeling van grensoverschrijdende infrastructuur** met Trans Europese Netwerken voor transport (internationale snelle treinverbindingen, doorgaande snelwegroutes), telecommunicatie en energie, en met grensoverschrijdend regionaal openbaar vervoer.
- Bijdragen uit de structuurfondsen zijn voor gemeenten en provincies en belangrijke financieringsbron. Dit raakt de burger direct. **Nederland moet een nationaal gecoördineerde strategie hebben voor het benutten van de structuurfondsen** en moet voorkomen dat beschikbare gelden onbenut blijven.

3.3 Een Modern Sociaal Europa

Europa en de lidstaten staan op sociaal terrein voor enorme uitdagingen. Daarom wil het CDA dat Europa naast economisch beleid ook een goed sociaal beleid heeft. Dan herkennen mensen zich in Europa. Het Verdrag van Lissabon geeft drie sociale doelen: verbetering van de levensomstandigheden en arbeidsvoorwaarden, sociale bescherming en de sociale dialoog.

Alle landen in Europa hebben een uitgewerkt sociaal beleid. Dat is kenmerkend voor Europa. De gemeenschappelijke Europese sociale traditie komt tot uitdrukking in de sociale markteconomie, het Rijnlandse model. Daarin is de mens meer dan een productiefactor en arbeid niet alleen een kostenpost. Gedeelde verantwoordelijkheid is het sleutelbegrip in dit model. De werkgever draagt een maatschappelijke verantwoordelijkheid, de werknemer voelt verbondenheid met het bedrijf waar deze werkt.

Europa kent bij sociaal beleid flinke verschillen per lidstaat. Op basis van het subsidiariteitsbeginsel laat het Verdrag veel sociaal beleid aan de lidstaten over, bijvoorbeeld op het terrein van sociale zekerheid en pensioenen. Dat moet ook zo blijven. De EU geeft een aantal basisvoorwaarden voor sociaal beleid, bevordert coördinatie tussen verschillende sociale stelsels en voorkomt oneigenlijke concurrentie bij arbeidsvoorwaarden, bijvoorbeeld op het terrein van veiligheid op de arbeidsvloer of gelijkheid tussen mannen en vrouwen.

De uitdaging is om Europa een modern sociaal gezicht te geven, een beleid dat de harde efficiency-eisen van de mondiale markt verenigt met de sociale behoeften van de burgers. Dat vraagt volgens het CDA een beleid met vier speerpunten: werkgelegenheid, mobiliteit, arbeidsvoorwaarden en sociale dialoog. Europa moet nu op de eerste plaats de werkloosheid bestrijden. Die is in een aantal landen verontrustend hoog. Een bijzonder probleem daarbij is de hoge jeugdwerkloosheid. De werkloosheid moet worden bestreden met een mix van economisch beleid en sociaal beleid.

- Europa heeft een meerwaarde bij het **formuleren van arbeidsomstandigheden** op terreinen waarop lidstaten niet met elkaar moeten concurreren, zoals de veiligheid van werknemers.
- De vergrijzing vraagt om een **modern en adequaat arbeidsmigratiebeleid** in de EU. In bepaalde sectoren, zoals de tuinbouw, bestaat grote behoefte aan werknemers. Daar moeten specifieke sectorregelingen komen. Arbeidsmigranten moeten bij voorkeur uit de (nieuwe) lidstaten zelf komen. Daarom verwerpt het CDA stigmatiserende campagnes.
- De **schaduwzijden van arbeidsmigratie** binnen de EU (zoals mensenhandel, vrouwenhandel, illegale arbeid en uitbuiting via malafide uitzendbureaus, ongerechtvaardigd beroep op sociale zekerheid) moeten snel worden aangepakt door de EU en de lidstaten.

- Migratiestromen binnen de EU zullen arbeidsmarkttekorten in met name Oost Europese landen verergeren. Dit zogenaamde “Europese arbeidsmarktkannibalisme” moet gezamenlijk worden aangepakt. Bijvoorbeeld met de **Mobiliteitspartnerschappen** met omliggende landen, waarbij tijdelijke arbeidsmigranten worden aangetrokken. De structurele oplossing voor de aanpak van arbeidsmarkttekorten ligt in het gericht opleiden van meer arbeidskrachten.
- Het gebrek aan kenniswerkers kan worden opgelost door **kennismigranten** van buiten de EU aan te trekken. De EU heeft hiervoor de BlueCard, met speciale regels voor hoog opgeleide kennismigranten die in de EU komen werken.
- Toenemende **arbeidsmigratie in de EU vraagt om flankerend beleid**, bijvoorbeeld inzake familierecht (Europese huwelijken, adoptie) en meenemen van pensioenen.
- De **detacheringsrichtlijn**, die bepaalt dat loon en andere kernarbeidsvoorwaarden gelden op basis van het land waar het werk wordt uitgevoerd, moet consequent worden toegepast.
- Grensarbeid moet worden bevorderd door meer **effectieve coördinatie van sociale regelgeving**.
- Het EU beleid moet ook inspelen op vergrijzing door **solidariteit tussen generaties te stimuleren**. Lidstaten moeten aangespoord worden de financieringsbasis voor sociale zekerheid te verbreden, door bijvoorbeeld langer te werken en pensioenen op te bouwen met een spaarsysteem.
- Voor het CDA staat de samenleving centraal, niet de overheid. Daarom moet een Europees sociaal beleid, bijvoorbeeld de harmonisatie van bepaalde sociale rechten in de EU, bij voorkeur via de **sociale dialoog** tussen Europese werkgevers- en werknemersorganisaties tot stand komen.

3.4 Europees landbouwbeleid

Het Europees landbouwbeleid heeft veel bereikt: voedselzekerheid, voedselveiligheid, voedselkwaliteit en hoge standaarden voor milieu en dierenwelzijn. Tegelijkertijd is het EU budget voor landbouw trendmatig gedaald. Dankzij de Europese interne markt is Nederland een van de grootste landbouwexporterende landen ter wereld geworden. De toekomst brengt voor de landbouw grote uitdagingen: voedselschaarste, meer prijschommelingen door toegenomen concurrentie

en speculatie en de afbouw van marktbeheer door overheden, een grotere rol van voedselzekerheid in de geopolitiek en een grotere vraag naar productie voor non-foodgebruik (energie, verpakking) als gevolg van de biobased economy. Het CDA wil daarom een Europees landbouwbeleid dat:

- **Innovatie bevordert;** een hoge kwaliteit producten levert en voorziet in groene diensten; ruimte geeft voor ondernemerschap; jonge boeren steunt en schoolt; andere incentives hanteert dan subsidie; investeert in de internationale concurrentiepositie van de EU; voldoende produceert voor voedselzekerheid en een bijdrage levert aan het wereldvoedselvraagstuk; biotechnologie binnen bepaalde ethische randvoorwaarden de ruimte geeft.
- **Duurzaam is;** dus technologisch voorbereid op de biobased economie; oog heeft voor dierenwelzijn en milieu met geharmoniseerde normen; controles op niet-duurzame producten binnen en buiten de EU verscherpt (zonder protectionisme!); ketens samen met ketenpartijen verduurzaamt; kaders voor biodiversiteit aangeeft; energie-efficiency en gebruik van reststromen bevordert.
- **Ruimte geeft aan nationale invulling en maatwerk,** zonder de gemeenschappelijke EU-markt aan te tasten; regionale afzetmogelijkheden van producten stimuleert, zich richt op de wereldmarkt en een vangnet voor calamiteiten behoudt.
- Het Europese landbouwmodel **van relatief kleine bedrijven** en grote maatschappelijke waarde in het buitengebied handhaaft.
- Nieuwe instrumenten ontwikkelt om **prijsschommelingen op te vangen.** Daarnaast blijft een basisbetaling nodig.
- De **mededinging bewaakt** tussen inkopers, boeren en co-operaties.

3.5 Open internationale handel

Open internationale handel is essentieel voor een sterke concurrentiepositie van de EU. De EU zet zich daar al decennia voor in. De EU is een sterke onderhandelaar op het wereldtoneel. Daar heeft Nederland met zijn open economie en krachtige handelssector veel voordeel van. Het CDA pleit er daarom voor dat:

- De EU zich blijft inzetten voor vrije internationale handel en marktopening; daarom moet zij zich inzetten voor nieuwe handelsakkoorden in de Wereldhandelsorganisatie WTO en voor **nieuwe vrijhandelsakkoorden van de EU met andere landen en regio's**.
- De EU handelspartners die zich niet aan de regels houden op de vingers tikt; daarvoor is een **sterke buitenlandse dienst van de EU** nodig (EDEO). In bilaterale handelsverdragen moeten mensenrechtenclausules als essentieel worden aangemerkt, zodat de EU het verdrag kan opschorten in geval van niet naleving van mensenrechten.
- De EU **optreedt tegen valutamanipulatie** door handelspartners.
- Het handelsbeleid van de EU bijdraagt aan de **integratie van ontwikkelingslanden** in de wereld.
- Het EU **handelsbeleid spoort met het duurzaamheidsbeleid** en aandacht heeft voor non-trade concerns zoals arbeidsomstandigheden, milieu en dierenwelzijn. De EU moet hier echter terughoudend zijn met handelsmaatregelen omdat deze als een boemerang werken.

Hoofdstuk 4

Internationaal: veiligheid en verantwoordelijkheid

4.1 Europa en de wereld

De EU speelt een vooraanstaande rol in de wereld bij het bevorderen van veiligheid en internationaal recht, mensenrechten en het opkomen voor onderdrukten, van een open internationale economie en ontwikkeling, en bij de aanpak van grote internationale uitdagingen. Zij is voor velen een baken. De EU kan op al deze terreinen het gewicht in de schaal leggen dat individuele landen niet meer hebben. Ook Nederland kan in de huidige wereld als individueel land maar beperkt invloed uitoefenen. Maar via de EU kan ons land veel meer invloed in de wereld hebben. De omvang en het economisch gewicht van de EU maken dat de stem van de EU meetelt in de wereld. Het CDA wil:

- Nederland moet meer inzetten op de **EU als instrument om het Nederlandse buitenlands beleid te verwezenlijken**. De toenemende rol van de EU op buitenlands politiek gebied en bezuinigingen in Nederland nopen ertoe een deel van de taken van de diplomatie over te hevelen op Europees niveau. Het streven moet zijn dat alle Nederlandse diplomaten een keer gedetacheerd worden bij de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO).
- **Mensenrechten** moet een vast en herkenbaar deel zijn van het buitenlands beleid van de EU.
- **Het buitenlands beleid van de EU moet versterkt worden**. Dat vraagt om een effectieve buitenlandse dienst van de EU en meer afstemming van beleid door de EU lidstaten. Nederland moet daarbij de rol van bruggenbouwer spelen. Individuele lidstaten mogen alleen in uitzonderlijke gevallen van groot nationaal belang een EU-besluit blokkeren.
- De EU moet, in lijn met de Nederlandse grondwet, **deelnemen aan missies** voor het bevorderen van veiligheid, democratie, politie en rechtsstaat in de wereld.

4.2 Europees defensiebeleid

De EU is de enige grootmacht in de wereld die voor zijn eigen veiligheid afhankelijk is van anderen. Zij werkt hiervoor samen met de VS binnen de NAVO. Maar de tijd dat de VS bereid en in staat was om de defensie van de EU te betalen is voorgoed voorbij. Zonder geloofwaardige defensie kan de EU geen onafhankelijke positie in

de wereld handhaven. De internationale onzekerheid neemt toe. Nieuwe machts-spelers zoals de BRICS betreden het wereldtoneel. Internationale uitdagingen doen zich voor bijvoorbeeld aangaande grondstofschaarste. Bovendien vormen niet statelijke actoren een potentiële nieuwe bedreiging.

De combinatie van terugtrekende VS, toenemende instabiliteit en grote bezuinigingen maken verregaande Europese defensiesamenwerking onvermijdelijk. Veiligheid wordt toenemend een taak van de EU. Nederland alleen is te klein om een krijgsmacht te onderhouden die groot en modern genoeg is om zijn veiligheid te waarborgen. Andere EU lidstaten zitten in dezelfde situatie. Het CDA vindt dat de Europese defensie-integratie fors versterkt moet worden om de veiligheid te waarborgen. Dit moet gebeuren in nauwe afstemming met de NAVO. Dat betekent:

- **Defensiesamenwerking vraagt ten eerste meer politieke samenwerking** in een verder uitgewerkt Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB). Daarnaast moet het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB) en een gemeenschappelijke defensie, zoals voorzien in het Verdrag van Lissabon verder worden uitgewerkt. Daarbij moeten de NAVO-verplichtingen gerespecteerd worden.
- De EU heeft een taak om te zorgen dat de lidstaten hun defensie op orde hebben en **bij bezuinigingen bestaande internationale afspraken respecteren**.
- Het **besluit om troepen naar het buitenland te sturen moet blijven berusten bij het nationale parlement**.
- **EU-brede taakspecialisatie moet stapsgewijs worden doorgevoerd**. Dit is een kwestie van lange adem. Begonnen moet worden met samenwerking binnen een kleinere groep van EU-landen om die daarna te verbreden.
- In het **Europees Defensie Agentschap (EDA) moet verder gewerkt worden aan het ontwikkelen van gezamenlijke capaciteiten en gezamenlijke ontwikkeling en aanschaf van materieel**. De defensie-markten moeten geleidelijk worden geopend.
- Internationale veiligheid is de basis voor de Nederlandse economie en welvaart. **Aanvoerroutes van grondstoffen en producten moeten worden veiliggesteld**. Hiervoor is gezamenlijk Europees optreden noodzakelijk.

4.3 *Uitbreiding van de EU*

De uitbreiding van de EU met de voormalige communistische landen in Oost en Zuidoost Europa was een geopolitieke noodzaak, een economische kans, een morele plicht en een historische verantwoordelijkheid. Zij is een succes omdat zij tot stabiliteit, democratie en economische groei in die landen heeft geleid en tot economische groei in de EU. De politieke deling van Europa tegen de wil van de bevolking in werd opgeheven. De EU werd met 500 miljoen burgers een groot en invloedrijk blok in de wereld. Dat wil niet zeggen dat er geen schaduwzijden zijn. De tijdsdruk op het proces heeft tot fouten geleid. Landen als Bulgarije en Roemenië hadden verder moeten zijn met het hervormingsproces voordat ze werden toegelaten.

Het CDA vindt dat de landen aan wie reeds een toetredingsperspectief is gegeven moeten kunnen toetreden op het moment dat zij voldoen aan de voorwaarden (Kopenhagencriteria), zoals die in 2004 zijn aangescherpt. Daarnaast geldt het absorptie criterium: toetreding mag niet ten koste gaan van het functioneren van de EU zelf. De EU en de kandidaten moeten hun huis op orde hebben.

- Op de **Westelijke Balkan** wordt Kroatië in 2013 lid van de EU. Macedonië, Montenegro en Servië zijn kandidaat-lid. Aan Bosnië Herzegovina, Albanië en Kosovo is door de Europese Raad steeds een perspectief op toetreding gegeven. Het is essentieel voor hun politieke stabiliteit dat de EU geen twijfel zaait over het toetredingsperspectief en doorgaat met pre-accessiesteun ter ondersteuning van rechtsstaat, democratie en economische hervorming. Dat is ook een direct belang van de EU zelf. Stabiliteit heeft een prijs. Toetreding kan echter pas plaatsvinden als de landen er helemaal klaar voor zijn: dat is de les van de overhaaste toetreding van Bulgarije en Roemenië.
- **Turkije** is een NAVO-bondgenoot met een strategische positie. Het is ook een grote opkomende markt met een brugfunctie naar de regio. Het is in het belang van de EU om de banden met Turkije te versterken. De belofte dat dit land kan toetreden tot de EU als het aan de voorwaarden voldoet, geldt nog steeds. Ook Turkije moet daarvoor zijn afspraken volledig nakomen. Momenteel voldoet Turkije niet aan de criteria en het hervormingsproces stagneert. Dit mag geen belemmering worden voor concrete initiatieven voor betere samenwerking op de korte termijn. Daarom moet er, naast het toetredingsproces, naar alternatieve samenwerkingsvormen worden gezocht.

4.4 Nabuurschapsbeleid

Het Nabuurschapsbeleid van de EU werkt aan een intensivering van de relaties met de buurlanden van de EU. Het Nabuurschapsbeleid biedt deze landen perspectief op deelname aan de Interne Markt, maar niet op toetreding. Vanuit economisch perspectief en om veiligheidsredenen is het van belang dat we blijven investeren in het Nabuurschapsbeleid. Het CDA vindt dat:

- Van speciaal belang is de relatie van de **EU met Rusland**. De energie-relatie van de EU met Rusland is cruciaal. Door de toetreding van Rusland tot internationale organisaties als de OESO te steunen, kritisch te blijven op het mensenrechtenbeleid en een versterkte economische relatie via een nieuw samenwerkingsakkoord kan de EU hervormingen in Rusland bevorderen.
- Het CDA steunt ten volle het Nabuurschapsbeleid van de EU voor de buurlanden ten Oosten van de EU, in Noord Afrika en het Midden Oosten die geen toetredingsperspectief hebben. Het is van groot belang dat de **EU met die landen open en goede relaties heeft en de politieke, sociale en economische ontwikkeling daar stimuleert**. De EU heeft een spilfunctie in de regio voor welvaart en stabiliteit.
- In het Nabuurschapsbeleid is bijzondere aandacht nodig voor **mensen- en vrouwenrechten**.

4.5 Ontwikkelingssamenwerking

Op het terrein van ontwikkelingssamenwerking (OS) heeft de EU meerwaarde. Die ligt niet erin dat de EU meer zelf moet gaan uitvoeren. Wel kan zij het OS-beleid van de lidstaten beter coördineren. Door het politieke gewicht van de EU heeft zij ook meer mogelijkheden om het beleid van ontvangende landen en internationale organisaties te sturen.

- Het CDA vindt dat de EU de **coördinatie van de nationale ontwikkelings-samenwerking** van de lidstaten moet versterken om effectiviteit en efficiency te vergroten. Zij moet eveneens de humanitaire hulp van EU en lidstaten beter coördineren.

- De **ontwikkelingssamenwerking van de EU** heeft een **moderniseringsslag**. Zij moet bijdragen aan duurzame economische groei in ontwikkelingslanden door ontwikkeling van de private sector en de randvoorwaarden daarvoor, zoals een effectief belastingstelsel, een basisniveau van sociale zekerheid en naleving van de mensenrechten. Begrotingssteun moet worden afgeschaft.
- Het OS-beleid van de EU moet zich meer richten op de **ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden**.
- Het CDA wil Europese afspraken voor duurzame handel en een **Europees platform voor duurzame handel**. EU kan geen wetgeving opleggen aan de landen van herkomst van onze producten, maar kan via samenwerking verandering bereiken. Duurzame handel is een uitstekende vorm van ontwikkelingssamenwerking.

4.6 Grensbeleid, asiel en (arbeids)migratie

Het CDA staat voor een eerlijk en rechtvaardig asielbeleid, zowel nationaal als op Europees niveau. Vluchtelingen (volgens het Vluchtelingenverdrag van Geneve 1951) hebben recht op toegang tot de EU. Economische vluchtelingen moeten worden geweerd. De procedures in de EU moeten worden vereenvoudigd zodat asielzoekers snel uitsluitel wordt gegeven over mogelijk verblijf.

Een evenredige verdeling van vluchtelingen over de EU als de instroom per lidstaat sterk verschilt is een kernsolidariteit van de EU. Zij voorkomt ook dat in landen waar veel migranten binnenkomen, voor Nederland onwenselijke maatregelen worden genomen zoals een generaal pardon. Door een gezamenlijke aanpak is onze invloed op migratiestromen dus groter.

- Controle van de buitengrenzen is een gemeenschappelijk belang. **De invulling van het Europese grensprogramma Frontex moet daarom hogere prioriteit krijgen**. Taken, zoals patrouilles langs de kusten van de Middellandse zee, moeten gemeenschappelijk worden ingevuld.
- Door open grenzen internationaliseert criminaliteit (drugs, mensenhandel, cybercrime). Daarom moet **Europese samenwerking van justitie en politie versterkt worden**, zodat effectieve en snelle informatie-uitwisseling mogelijk is en autoriteiten goed samenwerken.

Het CDA wil de volgende elementen voor het Europese asiel- en migratiebeleid:

- De **EU heeft een gezamenlijk Europees immigratie-, asiel- en visumbeleid**. De open binnengrenzen maken dat noodzakelijk. Het visumbeleid moet ook rekening houden met de groei van de toerismesector als belangrijke werkgelegenheidsbron.
- Vluchtelingenopvang in de EU moet naar evenredigheid verdeeld worden. **Opvang van vluchtelingen in de regio** van oorsprong moet echter de voorkeur hebben.
- Het immigratiebeleid moet goed rekening houden met de noodzaak van arbeidsmigratie, vooral ook van kennismigranten. **Mobiliteitspartnerschappen** moeten voorkomen dat de arbeidsmarkt van buurlanden daardoor geschaad wordt.
- Het **Europees immigratiebeleid** voor kenniswerkers (Blue-card) moet actiever worden toegepast.

4.7 Internationale uitdagingen: milieu en schaarste

Europa en de wereld worden op dit moment geconfronteerd met een aantal grote internationale uitdagingen: klimaatverandering, milieu, schaarste van energie, grondstoffen, voedsel en water. Op al deze terreinen kan de EU bij uitstek haar meerwaarde tonen. De EU kan beter dan individuele lidstaten met andere spelers in de wereld onderhandelen over de aanpak van deze uitdagingen.

- Het is hoog tijd dat de **EU een gezamenlijk energiebeleid ontwikkelt**. Energie beleid is een kerntaak van de EU. Hieronder vallen drie aspecten: liberalisering van de markt, duurzaamheid (inclusief energiebesparing en ontwikkeling van alternatieve energiebronnen) en leveringszekerheid.
- Bij de **aanpak van deze internationale uitdagingen** moeten de lidstaten bij voorkeur in Europees verband optreden.

Hoofdstuk 5

Duurzaamheid: Europa voor onze kinderen en kleinkinderen

5.1 Rentmeesterschap: solidariteit tussen generaties

Onze wereld staat voor grote uitdagingen. Het klimaatvraagstuk, de schaarste aan energie, water, voedsel en grondstoffen raken alle landen. Het CDA vindt dat Europa een toonaangevend en ambitieus duurzaamheidsbeleid moet voeren. Daarbij moet worden uitgegaan van de draagkracht van systemen, zowel economisch, als ecologisch en sociaal. Dergelijk duurzaamheidsbeleid vraagt om grote maatschappelijke veranderingen, zoals innovatie gericht op een biobased economie, hergebruik van grondstoffen (transformatie naar een circulaire economie) en besparingen op energie. Europees duurzaamheidsbeleid heeft in twee gevallen een meerwaarde:

- **Ten eerste** bij grote grensoverschrijdende (Europees en wereldwijd) uitdagingen waar individuele EU-lidstaten geen invloed op kunnen uitoefenen. Voorbeelden zijn energiebesparing, CO2 reductie, hernieuwbare energie, hernieuwbare grondstoffen, recycling, biodiversiteit.
- **Ten tweede** om oneigenlijke concurrentie ten koste van het milieu tussen de lidstaten te voorkomen. Dat vereist coördinatie van het nationale beleid van de lidstaten. Producteisen worden nu bijvoorbeeld te traag en soms te laag vastgesteld. Duurzaamheidsbeleid vraagt er om dat *best practices* worden uitgewisseld om nationaal beleid te optimaliseren.

Het duurzaamheidsbeleid van de EU moet verenigbaar zijn met het behoud van de concurrentiepositie van de EU in de wereld. Als duurzame Europese bedrijven het verliezen van niet-duurzame concurrenten, is er op termijn geen duurzaamheidswinst. Investerings in duurzame technologieën en R&D zijn van groot belang voor de Europese concurrentiepositie op dit gebied. Duurzaamheidsbeleid vraagt daarnaast samenhang met andere beleidsterreinen. Het CDA wil:

Energiebeleid: Duurzaam energiebeleid is nu vooral nationaal en daarom verbrokkeld, ineffectief en vertekend door subsidies. Subsidiariteit vergt dit op Europees niveau te tillen. Dat maakt duurzame energie ook goedkoper door schaalvoordelen en minder beleidswisselingen.

Grondstoffenschaarste: Vraagt om ambitieuze Europese duurzaamheidsstandaarden voor producten (tot nu toe vooral beperkt tot energie), hergebruik van grondstoffen, stimulering van biobased materialen, afvalverwerking; en om meer transparantie van grondstofgebruik door bedrijven.

Fiscale vergroening: Fiscale vergroening op nationaal niveau vraagt dat lidstaten elkaar niet beconcurreren met milieuschadelijke belastingvoordelen. Europese afstemming is daartoe nodig. De belastinginning zelf is geen taak van de EU, maar van nationale overheden.

Biodiversiteit: Nationaal beleid vraagt hier een Europese paraplu, om oneigenlijke concurrentie te vermijden en voor de grensoverschrijdende dimensie (aaneensluiting van natuurgebieden, grensoverschrijdende systemen als de vogeltrek).

Bijlage I

Europa feiten en cijfers

	Nederland	EU (eurozone)
BNP (2011)*	609 miljard	12.642 miljard
BNP per hoofd (2011)*	32.900 euro	25.100 euro
Bevolking*	16.7 miljoen	503.6 miljoen
Aantal Leden Parlement	150	754
Werkloosheid (2012)**	7.2%	11.7%
Jeugdwerkloosheid (2012)**	14.2%	24%
		56.5% (Spanje)
		57.6% (Griekenland)

*Eurostat

**ILO

Nederland exportland

- In 2011 ging 77.2% van de Nederlandse export naar de EU-27. De Top 5 exportbestemmingen is sinds 2005 vrijwel onveranderd, met Duitsland op de eerste plaats (86%), gevolgd door België (83%). Het Verenigd Koninkrijk (71%) en Frankrijk (70%) staan sinds 2008 op respectievelijk 3 en 4. De vijfde plaats is, met een miniem verschil met Italië, voor Spanje.
- CPB heeft becijferd dat het nationaal inkomen van Nederland sinds 1970 6 tot 8 % hoger ligt dankzij afspraken over vrijere handel die binnen de EU én de WTO zijn gemaakt.
- In 2008 bedroeg het Nederlandse BBP ongeveer 595 mrd. euro. Stel dat het CPB met zijn schattingen in de goede richting zit, en we zo rond de 5% van ons BBP danken aan de interne markt. Dat zou betekenen dat de interne markt ons vorig jaar bijna 30 mrd. heeft opgeleverd. Op een bevolking van ca. 16,4 mil., betekent dat voor Nederland ongeveer 1812 euro per inwoner.
- Nederland als handelsland, profiteert nog meer: 18% van de export en 12% van de import is te danken aan de interne markt.
- De bijdrage van de goederenhandel kan als gevolg van de interne markt op lange termijn oplopen tot bijna 9% van het BBP van de EU als geheel, en circa 15% van het BBP in Nederland.

- Europese afzetmarkt 500 milj. mensen (VS, 307 milj., Rusland 142 milj., Japan 128 milj.)
- Nederlandse banken, pensioenfondsen, beleggingsinstellingen en bedrijven hebben 1.400 mrd. in EU belegd (in rest van wereld 1.300 mrd.), geïnvesteerd, uitgeleend, hiervan 80% in eurolanden. Uitgaande van een rendement van 4% per jaar is dat een jaarlijkse inkomsten uit beleggingen in EU landen van 60 mrd.

Onderzoek en innovatie

- Nederlandse kennisinstellingen en bedrijven hebben sinds 2007 een bedrag van 2.3 mrd. euro ontvangen (7% van het totaal in Europa). Verdeling: Hoger en voortgezet onderwijs 1.2 mrd., onderzoeksorganisaties 539 milj., MKB 304 milj., groot bedrijfsleven 162 milj., overig 120 milj.

Economie

- Overheidsbegrotingen moeten in balans of positief zijn. Een lidstaat voldoet aan die eis wanneer een lidstaat kan aantonen dat het structurele overheidstekort over meerdere jaren niet boven de 0,5% van het BBP komt.
- Het begrotingstekort van eurolanden mag niet groter zijn dan 3 %, de staatsschuld mag maximaal 60 % van het BBP bedragen.
- Tussen 2007 en 2013 kreeg Nederland 1.9 mrd. euro uit de Europese structuurfondsen (EFRO en ESF)
- Belangrijkste voordelen euro: afrekenen met zelfde munt vergemakkelijkt zaken doen en minder schommelingen wisselkoers.
- EU begroting moet altijd in evenwicht zijn. EU begroting is 1% van BBP EU-27, ter vergelijking de begrotingen lidstaten is 44% van BBP.
- Cohesiebeleid helpt armere regio's en landen om aan te sluiten bij gemeenschappelijke markt. Tussen 2000 en 2006 was rendement 2.1 euro voor elke geïnvesteerde euro. In zelfde periode heeft dit beleid 560.000 banen opgeleverd.

Bureaucratie

- EU: 56.000 ambtenaren (op 500 milj. burgers) (30.000 ambtenaren werken voor de Europese Commissie, 18.000 voor andere EU instellingen en 8000 voor EU agentschappen door heel Europa) **Ter vergelijking het ambtenaren-apparaat (openbaar bestuur) van enkele grote EU landen:**
 - ▷ Frankrijk: 2 miljoen (40.000 alleen in Parijs)
 - ▷ Verenigd Koninkrijk: 444.000 ambtenaren
 - ▷ Duitsland: 130.000 ambtenaren
 - ▷ Nederland: 327.000 ambtenaren (2011, cijfer BZ)
- De EU heeft een jaarlijkse begroting van ongeveer 1% van EU BNP, dat is in 2012 ongeveer 134 mrd. dat betekent 70 cent per persoon per dag. Ter vergelijking: Nederland 2013 280 mrd. euro (inclusief zorg en sociale zekerheid).
- Kosten EU ambtenaren apparaat, 1 procent van totale EU BNP, 6% van EU budget = 8.3 mrd. (uitgaven aan kosten Europese commissie is ongeveer 3% van EU budget = 3.3 mrd.)

Migratie en asiel

- Tekorten arbeidsmarkt: De Adviescommissie Arbeidsparticipatie voor Nederland verwacht een tekort van 375.000 arbeidskrachten op de arbeidsmarkt voor 2015, oplopend tot mogelijk 700.000 in 2040. De sectoren waar de grootste tekorten zichtbaar zijn, zijn onder andere de zorgsector en het onderwijs. Ook de overige lidstaten van de EU zien zich geplaagd voor soortgelijke uitdagingen.
- Bijna 80 % van de arbeidsmigranten komt uit één van de EU-lidstaten, met name uit Polen, Duitsland, Bulgarije en Roemenië. In 2010 werden 5500 verblijfsvergunningen aan kennismigranten verleend, ruim 400 meer dan in 2009. Daarmee was 1 op de 7 arbeidsmigranten in 2010 een kennismigrant, in 2005 was dat nog 1 op de 11.
- In 2011 kwamen 160.000 immigranten naar Nederland, dat zijn er 6000 meer dan in 2010. Uit Nederland vertrokken 133.000 emigranten, dat zijn er 12.000 meer dan in 2010. De immigranten groei kwam vooral vanuit de lidstaten van de EU, zowel de nieuwe als de oude. Per saldo kwamen er in 2011 72.000 inwoners bij, dat zijn er 9000 minder dan in 2010.
- Jaarlijks hebben mondiaal gezien ongeveer 200.000 vluchtelingen een hervestiging nodig. De EU heeft tot dusver jaarlijks 4500 vluchtelingen opgevangen.

Landbouwbeleid

- EU begroting: 40% gaat naar landbouw, dat is 55 mrd. per jaar (minder dan 0.5% van het totale BBP van de EU). (Ter vergelijking: 1990: 80%, 2014 waarschijnlijk 40%; 2020 ongeveer 34%)
- GLB wordt herzien vanaf 2014. Binnen het nieuwe GLB wordt bovenop de eisen die nu al gesteld worden aan boeren op het gebied van milieu, biodiversiteit, water en klimaat, nog eens specifiek 30% van het budget (ongeveer 15 mrd. euro) gereserveerd voor nieuwe groene maatregelen op boerenbedrijven.
- Nederlandse boeren krijgt momenteel ongeveer 800 milj. euro per jaar aan directe inkomenssteun. Naast de directe inkomenssteun krijgt Nederland ongeveer 100 milj. euro aan EU-gelden voor plattelandontwikkeling en nog eens 100 milj. voor samenwerkende organisaties van producenten in de Groente- en fruitsector.
- De alomtredende exportsubsidies in het GLB zijn de afgelopen 15 jaar gedaald van 10 mrd. euro naar minder dan 400 milj. euro per jaar dat er voor begroot is.
- De Nederlandse uitvoer van land- en tuinbouwproducten was in 2011 goed voor 72,8 mrd. euro.

Financiering Sociaal Europa

- Europees Sociaal Fonds (ESF): ter bevordering van werkgelegenheid tussen 2007-2013: 76 mrd.
- PROGRESS: ondersteunt EU-beleid bij: werkgelegenheid, sociale integratie en bescherming, arbeidsvoorwaarden, discriminatiebestrijding, gendergelijkheid tussen 2007-2013: 743 milj.
- De Europese Progress-microfinancieringsfaciliteit: in 2010 in het leven geroepen om de beschikbaarheid van microkredieten (leningen van minder dan 25 000 euro) voor het oprichten en uitbouwen van kleine ondernemingen te verbeteren (2010-2013: 100 milj.)
- Europees Globaliserings Fonds (EGF): jaarlijks 500 milj. euro om mensen aan een nieuwe baan te helpen als gevolg van: veranderende wereldwijde handelspatronen, waardoor bijvoorbeeld een groot bedrijf sluit of zijn productie naar een land buiten de EU verhuist, of de wereldwijde financiële en economische crisis (financiering uit EGF voor Nederland ruim 28 milj.)

Bijlage II

Namenlijst CDA en EVP-Fractie deelnemers aan discussie

Dit manifest kwam tot stand dankzij de actieve bijdrage van o.a.:

Ineke van der Storm, CDA Werkgroep Europa, CDA Commissie Buitenland, Jaap van der Wilden, Maarten de Vries, Werkgroep Europa CDA Gelderland, Hilde Onderdijk-Varkevisser, Sjaak de Pagter, Ad van Gorp, Sandra van der Weide, Roy Meijer, Bart van Winsen, Commissie Buitenland Brabant, Ger Brouwer, Egbert Scholtens, Jozef Waanders, CDA Delegatie Europees parlement, Hans Janssens, Ingrid Habets, Pieter Omtzigt, Johan de Koning, Dirk Gotink, Robert Bosch, Piet Bukman, EUCDW NL, Niels van der Stappen, Albert Schol, Huibert van Rossum, Luke Langoya, Birgit van Dongen, Ernst Haitsma, Werkgroep Europa CDA Zuid-Holland, Chris Jansen, Evert Jan Slootweg, Hans Davids, Gert Tempelman, Pierre Keune, Denis Steijaert, Marc Haverkamp, Jan Zuidam, Bronne Pot, Wim de Kok, Jaap Hoeksma, Willy Boddeke, Arie van der Veer, Dick Hoek, Bas ter Stege, Johannes Smeets, Luc Janssen, Werkgroep Europa CDA Limburg, Matthijs Punter, Karst Zijlstra, Caspar Rutten, Hylke Dijkstra, Bert-Jan Polman, Annette van den Hogen, Maria Overtoom, Argiris Diamantis, Arie Oostlander, Branko Bosnjakovic, Louis Flapper, Ton Soetekouw, Willem Boelens, Jan de Visser, Gerrit Terpstra, Raymond Gradus, CDJA Werkgroep Europa, Gerrit Hartholt, Ben Knapen, Raymond Voogt, Hans Veer, Anton Metz, Hillie van de Streek, Bert Sonneveld, Greet Seinen, Leon Frissen, Michael Schnackers, Berend-Jan van Voorst tot Voorst, Ria Oomen-Ruijten (lid van de EVP-fractie), Mireille de Jong, Ruben van der Ploeg, Pim Walenkamp, Werner de Groot, Wim Markwat, Sergei Boeke, Co van der Aa, Jeroen van den Biggelaar, Fred Slijkerman, Werkgroep Europa CDA Noord-Holland, Cent van Vliet, Esther de Lange (lid van de EVP-fractie), Hamilcar Knops, Femmy Bakker, Jan Willem van den Beukel, Werkgroep Europa CDA Utrecht, Henri Bontenbal, Ernst Hirsch Ballin, Anneke Klooster, Ineke Giezeman, Jan Bouwhuis, Marieke van der Werf, Arend Jansen, Bert van Steeg, Roland Waardenburg, Luc Groot, Werkgroep Europa CDA Zeeland, Rick van der Woud, Mona van Spijk, Adriaan Bastiaansen, Ivar Bisseling, Pieter Verhelst, Jaap Smit, Bartho Pronk, Kees van der Waaij, Ad Toet, Corien Wortmann-Kool (lid van de EVP-fractie), Ger Essers, Fred Brouwer, Werkgroep Europa CDA Drenthe, Pieter van Geel, Wim Markwat, Martin Bos, Alfred Bronswijk, CDA Tweede Kamerfractie, Adri Kaland, Luc Winants, Jos Beugelsdijk, Toni Wildenburg, Werkgroep Europa CDA Overijssel, Andre Kolodziejak, Jacobus Groffen, Jan Elshout, Ruud Helmink, Olaf van Boetelaer, Wieger Visser, Marianne van Wilgenburg, Johan Vennevertloo, Gerben ter Veen, Piet Pennings, Rob Wensink, Krista Nijssen, Marlijn Winkelman, Wil Aalbers, Rein van Dijk, Karl Kiel, Gerard Jan Constantijn de Rijke, Jack Bakker, Couzijn Bos, Jan van Meerveld, Jan Cornelissen, Gerrit Kuiper, Lucien Vijverberg, Peter Noordhoek, Sander Smit,

Jan van Dalen, Henk Kerkdijk, Matthijs Punter, Carien Ekelmans, Medewerkers CDA Europarlementariërs, Renske Berendsen, Maybritt Kiel, Frank Visser, Lambert van Nistelrooij (lid van de EVP-fractie), Judith van den Bogaard-Krol, Jos van Gennip, Simon Rooze, Rita Wezenbeek, Sandra Kramer, Wim van de Camp (lid van de EVP-fractie), Reinder Jacobi, Peter Heukels, Marc Sytse Bakker, Piet Jansen, Gabriëlle Krapels, Margriet Keijzer, Chris Wessels, Berna Kroon-Straathof, Henk de Haan, Aniel Pahladsingh, Ruud Lubbers, Nelleke Weltevrede, Ruth Peetoom, Sebastiaan den Bak, Martijn Vliegenthart, Teun Hardjono, Mathijs Verhagen, David Vriesendorp, Jean Penders, Scott van den Broek, Marinus den Hartogh, Tim Hamers, Yvonne Hage, Onno Ruding, Werkgroep Europa CDA Groningen, Peter Nagy, Bart van Horck, Theo Peppelman, Petra van den Born, Sijbren Mulder, Frans Andriessen, Marianne IJzerman, Werkgroep Europa CDA Friesland, Vincent Verouden, Bert Jan Arends, Ed van Dommelen, Marnix van Rij, Hanneke van den Ring, Linda van Beek, Maria Martens, Monique Vogelaar, Rudolf Douque, CDA Young Professionals Brussel.

Europa Manifest

De inbreng van honderden betrokken CDA-leden én de leden van de EVP-fractie in verschillende bijeenkomsten en discussies in het hele land mondde uit in het eerste ontwerp van het Europamanifest. Dat werd in oktober vorig jaar gepresenteerd. Vervolgens kon iedereen in de partij daar opnieuw commentaar op geven gedurende de maanden november en december 2012. Dat gebeurde in bijeenkomsten en tientallen schriftelijke commentaren. Het nu voorliggende manifest is aldus de oogst van twee zeer brede discussies. De Werkgroep Europa heeft ernaar gestreefd een visie op Europa neer te leggen die brede ondersteuning binnen het CDA kan krijgen.

